

Υπόθεση C-183/21

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

23 Μαρτίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Landgericht Saarbrücken (Γερμανία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

4 Μαρτίου 2021

Ενάγουσα:

Maxxus Group GmbH & Co. KG

Εναγομένη:

Globus Holding GmbH & Co. KG

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Οδηγία περί σημάτων – βάρος επικλήσεως και αποδείξεως

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως

Ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικό ερώτημα

Έχει το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα υπό το πρίσμα των οδηγιών περί σημάτων, δηλαδή της

ΟΔΗΓΙΑΣ 2008/95/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 299/95 της 8.11.2008), ιδίως του άρθρου 12, και της

ΟΔΗΓΙΑΣ (ΕΕ) 2015/2436 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 336/1 της 23.12.2015), ιδίως των άρθρων 16, 17, 19

την έννοια ότι η πρακτική αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών απαγορεύει ερμηνεία του εθνικού δικονομικού δικαίου η οποία

- 1) επιβάλλει στην ενάγουσα, στο πλαίσιο αστικής δίκης με αντικείμενο τη διαγραφή καταχωρισμένου εθνικού σήματος λόγω εκπτώσεως οφειλόμενης σε μη χρήση του, βάρος επικλήσεως διαφορετικό από το βάρος αποδείξεως και
- 2) επιβάλλει στην ενάγουσα, στο πλαίσιο του εν λόγω βάρους επικλήσεως,
  - α. να προβάλει, στο πλαίσιο μιας τέτοιας δίκης, τεκμηριωμένους κατά το δυνατόν ισχυρισμούς σχετικά με τη μη χρήση του σήματος από την εναγομένη, και
  - β. να διεξαγάγει η ίδια, για τον σκοπό αυτό, έρευνα στην αγορά, κατάλληλη προς στήριξη του αιτήματος διαγραφής και προσαρμοσμένη στα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του επίμαχου σήματος;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2015/2436 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (στο εξής: οδηγία περί σημάτων), ιδίως άρθρα 16, 17, 19, 44 και 46

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Zivilprozessordnung (κώδικας πολιτικής δικονομίας, στο εξής: ΖΠΟ), ιδίως άρθρο 138

Ιστορικό της διαφοράς και διαδικασία

- 1 Η ενάγουσα ζητεί τη διαγραφή δύο γερμανικών σημάτων της εναγομένης λόγω εκπτώσεως συνεπεία μη χρήσεως. Η ενάγουσα εμπορεύεται αθλητικές συσκευές και εξοπλισμό, πλάκες για μασάζ, πολυθρόνες μασάζ και ψησταριές. Έχει καταχωρισθεί ως δικαιούχος του υπ' αριθ. 302017108053 γερμανικού σήματος «MAXXUS» και του υπ' αριθ. 17673641 σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «MAXXUS» [στο εξής: υπ' αριθ. 17673641 ενωσιακό σήμα].
- 2 Η εναγομένη είναι μητρική εταιρία του ομίλου Globus St. Wendel. Στον όμιλο ανήκουν διάφορες εταιρίες οι οποίες εκμεταλλεύονται σε ολόκληρη τη Γερμανία 46 μεγάλα πολυκαταστήματα με είδη διατροφής και άλλα είδη, καθώς και κάβες,

καταστήματα με είδη μαστορέματος, με οικοδομικά και με ηλεκτρολογικά υλικά, και άλλα εξειδικευμένα καταστήματα. Η εναγομένη επιτρέπει στις εταιρίες του ομίλου να χρησιμοποιούν τα σήματα των οποίων είναι δικαιούχος. Ο όμιλος δεν πραγματοποιεί αξιοσημείωτες διαδικτυακές πωλήσεις παρά μόνον, ενδεχομένως, στον τομέα των ειδών μαστορέματος και των οικοδομικών και ηλεκτρολογικών υλικών.

- 3 Η εναγομένη έχει καταχωρισθεί στο μητρώο σημάτων από τον Ιούλιο του 2016 ως δικαιούχος του υπ' αριθ. 395 35 217 γερμανικού λεκτικού σήματος «MAXUS» για πληθώρα προϊόντων των κλάσεων 33, 1-9, 11-32 και 34. Η περίοδος χάριτος για τη χρήση του σήματος έληξε στις 30.10.2005. Από τον Μάιο του 2016 η εναγομένη έχει καταχωρισθεί ως δικαιούχος του κάτωθι εικονιζόμενου, υπ' αριθ. 395 35 216 γερμανικού λεκτικού και εικονιστικού σήματος που περιέχει τη λέξη «MAXUS» και ένα σύμβολο της Globus για τις κλάσεις 20, 1-9, 11-19 και 21-34:

- 4 Η εναγομένη άσκησε αρχικώς ανακοπή στο πλαίσιο της διαδικασίας καταχώρισεως των σημάτων «MAXXUS» της ενάγουσας. Στις 2.5.2018 η εναγομένη άσκησε ανακοπή κατά του υπ' αριθ. 17673641 ενωσιακού σήματος της ενάγουσας. Η ανακοπή στηριζόταν, μεταξύ άλλων, στο υπ' αριθ. 395 35 217 γερμανικό λεκτικό σήμα «MAXUS». Η ενάγουσα αντέκρουσε την ανακοπή με τον ισχυρισμό ότι η εναγομένη δεν είχε κάνει χρήση του σήματος «MAXUS» με τρόπο που να διασφαλίζει τη διατήρηση των δικαιωμάτων επί του σήματος αυτού. Στις 5.8.2019 η εναγομένη παραιτήθηκε από την ανακοπή. Στις 12.2.2018 η εναγομένη άσκησε ανακοπή κατά του υπ' αριθ. 302017108053 γερμανικού σήματος «MAXXUS» της ενάγουσας, στηριζόμενη και πάλι στο ίδιο λεκτικό σήμα «MAXUS». Η εναγομένη παραιτήθηκε και από αυτήν την ανακοπή.
- 5 Στις 29.7.2019 η ενάγουσα υπέβαλε στο Deutsches Patent- und Markenamt (γερμανικό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και Σημάτων) αίτηση διαγραφής αμφοτέρων των επίδικων σημάτων, λόγω εκπτώσεως. Με έγγραφο της 26.8.2019 η εναγομένη υπέβαλε παρατηρήσεις προς αντίκρουση της αιτήσεως διαγραφής.
- 6 Η εναγομένη χρησιμοποιούσε τουλάχιστον το λεκτικό σήμα «MAXUS» ως «White Label» («λευκή ετικέτα») για διάφορα προϊόντα και είχε επιλέξει συναφώς την ακόλουθη μορφή:

- 7 Αμφισβητούνται τόσο η έκταση της εν λόγω χρήσεως όσο και το τελευταίο κρίσιμο χρονικό σημείο. Η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι η εναγομένη δεν έκανε κατά τα πέντε τελευταία έτη χρήση των καταχωρισμένων σημάτων της κατά τρόπο που να διασφαλίζει τη διατήρηση των δικαιωμάτων της επ' αυτών.
- 8 Ειδικότερα, κατά την ενάγουσα, από μια αναζήτηση στο Google με βάση τη λέξη «MAXUS» δεν προέκυψε καμία ένδειξη ότι τα επίδικα σήματα χρησιμοποιούνται με τρόπο που να διασφαλίζει τη διατήρηση των σχετικών δικαιωμάτων. Στον ιστότοπο του ομίλου εταιριών της εναγομένης, www.globus.de, υπάρχει ειδικό τμήμα το οποίο επιγράφεται «Τα σήματά μας». Εκεί παρατίθενται οι ακόλουθες ονομασίες: «korrekt», «Globus», «Globus Gold», «naturell» και «Jeden Tag». Τα επίδικα σήματα δεν αναγράφονται. Αν γίνει αναζήτηση με βάση την ονομασία «MAXUS» εντός του ιστότοπου, εμφανίζονται οκτώ προσφορές, δύο εκ των οποίων είναι άσχετες και έξι αφορούν είδη καθαρισμού. Ωστόσο, κανένα από τα επίδικα σήματα δεν εμφανίζεται ούτε πάνω στα είδη καθαρισμού ούτε στη συσκευασία τους. Η λέξη «MAXUS» απαντά μόνο στο κείμενο των προσφορών. Αν γίνει αναζήτηση της ονομασίας «MAXUS» εμφανίζονται δύο αποτελέσματα. Αμφότερα παραπέμπουν στην κάβα «MAXUS Getränkemarkt», την οποία εκμεταλλεύεται η εταιρία Maxus GC Freilassing GmbH & Co. Όπως όμως συνάγεται από την παρουσία της στο διαδίκτυο, η συγκεκριμένη εταιρία δεν χρησιμοποιεί την ονομασία «MAXUS» ως σήμα για τα δικά της ποτά, αλλά μόνο ως διακριτικό τίτλο ή σήμα για την παροχή εμπορικών υπηρεσιών σχετικών με ποτά. Μέσω έρευνας ιδιωτικού γραφείου εξακριβώθηκε ότι η κάβα ποτών στο Freilassing δεν εμπορεύεται κανένα προϊόν που να φέρει σήμα της εναγομένης και να πωλείται υπό τις επίμαχες ονομασίες.
- 9 Η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι η εναγομένη δεν έκανε κατά τα πέντε τελευταία έτη χρήση των καταχωρισμένων σημάτων της κατά τρόπο που να διασφαλίζει τη διατήρηση των δικαιωμάτων της επ' αυτών. Η εναγομένη φέρει το βάρος επικλήσεως και αποδείξεως. Τούτο προκύπτει και από την οδηγία περί σημάτων, όπως τροποποιηθεί.
- 10 Η ενάγουσα ζητεί να υποχρεωθεί η εναγομένη να συγκατατεθεί, αφενός, στη διαγραφή του λεκτικού της σήματος «MAXUS», το οποίο είχε καταχωρισθεί από το Deutsches Patent- und Markenamt (γερμανικό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και Σημάτων) υπό τον αριθμό 395 35 217, για το σύνολο των προϊόντων που αυτό προσδιόριζε και, αφετέρου, στη διαγραφή του λεκτικού και εικονιστικού της σήματος «MAXUS», το οποίο είχε καταχωρισθεί από το Deutsches Patent- und Markenamt (γερμανικό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και Σημάτων) υπό τον αριθμό 395 35 216, επίσης για το σύνολο των προϊόντων που αυτό προσδιόριζε.

- 11 Η εναγομένη ζητεί την απόρριψη της αγωγής. Υποστηρίζει ότι κάνει χρήση που διασφαλίζει τη διατήρηση των δικαιωμάτων της και ότι οι ισχυρισμοί της ενάγουσας δεν επαρκούν προς θεμελίωση της ύπαρξης δευτερεύοντος βάρους επικλήσεως.
- 12 Κατά την εναγομένη, το σήμα «MAXUS» χρησιμοποιείται, με τη συγκατάθεσή της, στα πολυκαταστήματα που ανήκουν στον όμιλο Globus για τη σήμανση των ακόλουθων κατηγοριών προϊόντων κοινής ποιότητας: αξεσουάρ ζώων, είδη οικιακού εξοπλισμού, είδη χαρτοπωλείου, παιχνίδια, αθλητικά είδη, αξεσουάρ αυτοκινήτου, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα. Τέτοια προϊόντα κυκλοφορούσαν υπό την ονομασία του επίμαχου σήματος τόσο στη Γερμανία, στα πολυκαταστήματα που ανήκουν στον όμιλο Globus, όσο και ως προϊόντα για εξαγωγή καθ' όλο το κρίσιμο χρονικό διάστημα των 5 τελευταίων ετών μέχρι την εκκρεμοδικία, όπως άλλωστε και μέχρι σήμερα, με τη συγκατάθεση της εναγομένης. Επιπλέον, η εναγομένη ισχυρίζεται ότι γίνεται προσωρινή χρήση του σήματος και για σκοπούς διαφημιστικής προώθησης, παραδείγματος χάριν σε εμπορεύματα τα οποία πωλούνται στους οπαδούς σε ποδοσφαιρικούς αγώνες.
- 13 Η εναγομένη προσκομίζει δείγματα συσκευασιών και φωτογραφίες ραφιών για να τεκμηριώσει τη χρήση του λεκτικού σήματος «MAXUS» κατά τη διάρκεια των 5 τελευταίων ετών. Προσκομίζει, περαιτέρω, αποσπάσματα από το σύστημα αρχειοθέτησης και διαχειρίσεως προϊόντων, καθώς και κατάλογο από το πεδίο όπου αναγράφονται τα σήματά της. Επίσης, επαναλαμβάνει τα επιχειρήματα που είχε προβάλει στη διαδικασία της ανακοπής και καταθέτει τις γραπτές παρατηρήσεις στις οποίες εξέθετε τα σχετικά με τη χρήση του σήματος παρέχοντας περισσότερες λεπτομέρειες και περαιτέρω αποδεικτικά στοιχεία.
- 14 Διευκρινίζει δε ότι θα μπορούσε και θα ήταν διατεθειμένη να προσπαθήσει να προσκομίσει και άλλα αποδεικτικά στοιχεία αναφορικά με τη χρήση. Όμως, κάτι τέτοιο θα συνεπαγόταν σημαντική επιβάρυνση.

Κρίσιμες διατάξεις / Νομολογία

- 15 Το τμήμα παραθέτει τις αιτιολογικές σκέψεις 31, 32 και 42, καθώς και τα άρθρα 16, 17, 19, 44 και 46 της νέας οδηγίας περί σημάτων· δεν παρατηρείται κάποια αλλαγή στις διατάξεις που διέπουν το ζήτημα το οποίο αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς.
- 16 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, σε περίπτωση αγωγής με αίτημα τη διαγραφή σήματος, εφόσον προβάλλεται ισχυρισμός περί μη χρήσεως, *το βάρος αποδείξεως* φέρει η δικαιούχος του σήματος. Αναφορικά με τα ενωσιακά σήματα, το τμήμα παραπέμπει στο πλαίσιο αυτό στις σκέψεις 52 έως 64 της αποφάσεως στην υπόθεση C-610/11 P, Centrotherm. Όπως καθίσταται σαφές από τις σκέψεις 62 έως 74 της αποφάσεως στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-217/13 και C-218/13, Oberbank AG κ.λπ., η νομολογία επί της παλαιάς οδηγίας περί σημάτων επεκτάθηκε και στα εθνικά σήματα. Τέλος, όπως συνάγεται από τις σκέψεις 73 έως 82 της αποφάσεως στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-720/18 και C-721/18,

Ferrari SpA, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι και στην περίπτωση αστικής δίκης για την κήρυξη ακυρότητας όπως η επίμαχη εν προκειμένω, το βάρος αποδείξεως φέρει η δικαιούχος του σήματος.

- 17 Κατά το γερμανικό δίκαιο, οποιοσδήποτε μπορεί, δυνάμει του άρθρου 55, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, σημείο 1, του MarkenG (νόμου περί σημάτων), να ασκήσει αγωγή για κήρυξη εκπτώσεως βάσει του άρθρου 49 του MarkenG (νόμου περί σημάτων), εφόσον επικαλείται τη μη χρήση του σήματος. Κατά το άρθρο 49, παράγραφος 1, του MarkenG (νόμου περί σημάτων), η έκπτωση, με επακόλουθη συνέπεια τη δυνατότητα προβολής αξιώσεως περί διαγραφής, κηρύσσεται αν δεν έχει γίνει συστηματικώς ουσιαστική χρήση του σήματος για χρονικό διάστημα πέντε ετών κατά την έννοια του άρθρου 26 του MarkenG (νόμου περί σημάτων)· μία και μόνο ουσιαστική χρήση αρκεί για να καταπέσει η αξίωση του αντιδίκου περί διαγραφής του σήματος, ως προς τις ομάδες προϊόντων για τις οποίες χρησιμοποιείται το σήμα.
- 18 Κατά τη νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, Γερμανία) στις αστικού δικαίου αγωγές με αίτημα την κήρυξη ακυρότητας σήματος, το βάρος επικλήσεως και αποδείξεως διαμορφωνόταν κατά τρόπον ώστε όποιος προέβαλλε το σχετικό αίτημα όφειλε κατ' αρχάς να τεκμηριώσει ότι δεν έχει γίνει χρήση. Συναφώς γινόταν δεκτό ότι η ενάγουσα πρέπει, στο πλαίσιο του βάρους επικλήσεως, να διεξαγάγει με δικά της μέσα επαρκή έρευνα ώστε να διευκρινιστεί αν ο αντίδικος κάνει χρήση σήματος με τρόπο που να διασφαλίζει τη διατήρηση των δικαιωμάτων του. Σε μια τέτοια περίπτωση, η δικαιούχος του σήματος μπορεί να έφερε ένα δευτερεύον βάρος επικλήσεως, διότι κατά κανόνα ο επιτιθέμενος δεν είναι δυνατόν να γνωρίζει τις διεργασίες στο εσωτερικό της επιχειρήσεως του αντιδίκου. Ίσχυε λοιπόν ότι: «Η ενάγουσα φέρει το βάρος επικλήσεως και αποδείξεως όσον αφορά τις προϋποθέσεις αγωγής με αίτημα τη διαγραφή σήματος. Η εναγομένη ενδέχεται ωστόσο, δυνάμει της αρχής της καλής πίστης που ισχύει και στο δικονομικό δίκαιο βάσει του άρθρου 282 του BGB (Bürgerliches Gesetzbuch, γερμανικού αστικού κώδικα, στο εξής: BGB), να βαρύνεται με δικονομική υποχρέωση σαφούς απαντήσεως. Τούτο εφόσον ο διάδικος που προβάλλει το αίτημα διαγραφής δεν έχει ακριβή γνώση των περιστάσεων της χρήσεως του σήματος ούτε έχει τη δυνατότητα να διασαφηνίσει τα πραγματικά περιστατικά με δική του πρωτοβουλία.»

Έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

- 19 Η παρούσα διαδικασία για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των οδηγιών περί σημάτων σε σχέση με τις εθνικές διαδικασίες για την κήρυξη ακυρότητας λόγω μη χρήσεως εθνικών σημάτων. Με την απόφασή του στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-720/18 και C-721/18 το Δικαστήριο έκρινε ότι η δικαιούχος του σήματος φέρει το βάρος αποδείξεως σε μια τέτοια διαδικασία.

- 20 Κατά τη γνώμη του τμήματος, υπό το πρίσμα της ως άνω αποφάσεως η προεκτεθείσα νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) δεν ευσταθεί πλέον όσον αφορά το βάρος αποδείξεως. Παραμένει όμως ανοικτό το ερώτημα αν μπορεί να διατηρηθεί σε ισχύ στο εθνικό δίκαιο το βάρος επικλήσεως το οποίο φέρει η ενάγουσα. Κατά το τμήμα, στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση.
- 21 Συναφώς, ισχύει κατ' αρχήν ότι το δικονομικό δίκαιο –σύμφωνα και με την οδηγία περί σημάτων– εμπίπτει στη ρυθμιστική εξουσία των κρατών μελών. Η αιτιολογική σκέψη 42 της οδηγίας το επιβεβαιώνει. Ωστόσο, η αρχή αυτή δεν είναι απόλυτη, αφού υπόκειται στα όρια που θέτουν οι γενικοί κανόνες του δικαίου της Ένωσης, όπως η απαγόρευση των διακρίσεων και η αρχή της αποτελεσματικότητας.
- 22 Ενώ η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως δεν θίγεται εν προκειμένω, τίθεται το ζήτημα αν η επιβολή του βάρους επικλήσεως στην ενάγουσα θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας περί σημάτων.
- 23 Στο γερμανικό δίκαιο η έννοια του βάρους επικλήσεως διακρίνεται από την έννοια του βάρους αποδείξεως.
- 24 Το βάρος επικλήσεως επιβάλλει στον διάδικο να προβάλει τους πραγματικούς ισχυρισμούς τους με όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένο τρόπο. Κατά το άρθρο 138 του ZPO (Zivilprozessordnung [κώδικα πολιτικής δικονομίας, στο εξής: ZPO]) όποιος φέρει το βάρος επικλήσεως ηττάται εφόσον δεν ανταποκριθεί σε αυτό. Ειδικότερα, το γερμανικό δικονομικό δίκαιο έχει καθιερώσει επίσης ένα δευτερεύον βάρος επικλήσεως. Σκοπός του είναι να αναγκάζονται αμφοτέρωι οι διάδικοι να προβάλουν, στο μέτρο του δυνατού, κάθε πραγματικό ισχυρισμό τους. Η νομολογία αναγνωρίζει συναφώς ακόμη και καθήκον τους να διεξαγάγουν έρευνες εντός της σφαίρας επιρροής τους.
- 25 Πρόκειται για διαφορετικό ζήτημα από το ποιος φέρει το βάρος αποδείξεως σε περίπτωση που αμφοτέρωι οι πλευρές εκθέτουν κατά τρόπο αρκούντως συγκεκριμένο τη δική τους εκδοχή των πραγμάτων. Αν, κατόπιν της αποδεικτικής διαδικασίας, το δικαστήριο δεν είναι σε θέση να εκτιμήσει αν τα αποδεικτικά στοιχεία της ενάγουσας είναι πειστικά παρά τα αντίθετα αποδεικτικά στοιχεία του εναγομένης, ηττάται ο διάδικος που φέρει το βάρος αποδείξεως (non liquet).
- 26 Το βάρος επικλήσεως πρέπει κατ' αρχήν να διακρίνεται από το βάρος αποδείξεως. Στο γερμανικό δίκαιο υπάρχουν διάφορα παραδείγματα της διαφοροποιήσεως μεταξύ του βάρους επικλήσεως και του βάρους αποδείξεως και χαρακτηριστικό του βάρους αποδείξεως είναι ότι κάθε διάδικος πρέπει να προβάλει τα πραγματικά περιστατικά που γνωρίζει ή που μπορεί να αναζητήσει με εύλογη επιβάρυνση. Αν κάποιος από τους διαδίκους δεν ανταποκριθεί στο βάρος αποδείξεως το οποίο φέρει, τότε ηττάται. Αν αμφοτέρωι οι διάδικοι προβάλλουν τους πραγματικούς ισχυρισμούς τους με αρκούντως συγκεκριμένο τρόπο, το δικαστήριο συλλέγει τα αποδεικτικά στοιχεία και τα αξιολογεί. Αν το

δικαστήριο αδυνατεί να σχηματίσει δικανική κρίση από τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία, ηττάται ο διάδικος που φέρει το βάρος αποδείξεως.

- 27 Η παρούσα προδικαστική παραπομπή αφορά μόνον το βάρος επικλήσεως και όχι το βάρος αποδείξεως.
- 28 Το μόνο ζήτημα που τίθεται εν προκειμένω είναι αν, κατά το δίκαιο της Ένωσης, είναι δυνατόν, στο πλαίσιο διαδικασίας του εθνικού δικαίου των σημάτων για την κήρυξη ακυρότητας λόγω μη χρήσεως, να επιβάλλεται στην ενάγουσα το κύριο – ή τουλάχιστον ένα δευτερεύον βάρος επικλήσεως, αφότου δηλαδή η εναγομένη έχει ήδη προβάλει εμπειριστατωμένα τους ισχυρισμούς της αναφορικά με τη χρήση του επίμαχου σήματος.
- 29 Κατά την κρίση του τμήματος, η οδηγία περί σημάτων δεν ρυθμίζει το βάρος επικλήσεως. Ειδικότερα, κατά την κρίση του, επ’ ουδενί προκύπτει από την οδηγία περί σημάτων, εν πάση περιπτώσει κατά τρόπο δεσμευτικό υπό την έννοια της αρχής της αποτελεσματικότητας, ότι δεν επιτρέπεται να επιβληθούν στην ενάγουσα, στο πλαίσιο διαδικασίας για την κήρυξη ακυρότητας, οποιεσδήποτε απαιτήσεις σε σχέση με την τεκμηρίωση της αγωγής του.
- 30 Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, για να θεμελιώσει την κρίση του ως προς το βάρος αποδείξεως, το οποίο δεν ρυθμίζεται ρητώς στην οδηγία περί σημάτων, στηρίζεται σε δυο δικαιολογητικές βάσεις, ήτοι, πρώτον, σε έναν παραλληλισμό με τον κανονισμό για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, δεύτερον, στην ανάγκη να ρυθμίζεται το βάρος αποδείξεως ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη προκειμένου να μη διακυβεύεται το επίπεδο προστασίας που απορρέει από την οδηγία περί σημάτων. Το βάρος αποδείξεως του δικαιούχου του σήματος συνιστά απόρροια μιας αρχής η οποία *«συνιστά, στην πραγματικότητα, απλώς έκφραση των επιταγών της κοινής λογικής και της στοιχειώδους απαιτήσεως για αποτελεσματικότητα της διαδικασίας»*.
- 31 Κατά την προσωρινή εκτίμηση του τμήματος, καμία από τις δύο αυτές δικαιολογητικές βάσεις δεν αφορά το βάρος επικλήσεως το οποίο αποτελεί το αντικείμενο της υπό κρίση διαφοράς.
- 32 Η κοινή λογική και η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας, οι λόγοι στους οποίους θεμελιώνεται η νομολογία του Δικαστηρίου [ως προς το βάρος αποδείξεως], επιβάλλουν κατά την κρίση του τμήματος να συνεχίσει να ερμηνεύεται το βάρος επικλήσεως εξισορορητικά, σύμφωνα με την προεκτεθείσα νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου).
- 33 Τούτο διότι πρέπει να γίνεται στάθμιση μεταξύ των θεμιτών συμφερόντων αμφοτέρων των διαδίκων. Επομένως, η ενάγουσα θα πρέπει κατ’ αρχάς να καταβάλει η ίδια μια προσπάθεια προκειμένου να ελέγξει, στον βαθμό που δύναται, αν ο εναγόμενος χρησιμοποιεί ή όχι το σήμα. Μόνον αφότου διενεργηθεί μια τέτοια έρευνα και υποβληθεί ο αντίστοιχα τεκμηριωμένος ισχυρισμός, θα

συντρέχει ανάγκη να γνωστοποιήσει η εναγομένη τα πλήρη στοιχεία αναφορικά με τη χρήση του.

- 34 Σε διαφορετική περίπτωση, οποιοσδήποτε διάδικος θα μπορούσε να εξαναγκάσει οποιονδήποτε δικαιούχο σήματος να γνωστοποιήσει στοιχεία σχετικά με τη χρήση του σήματός του –αφού το δικονομικό δίκαιο δεν προϋποθέτει άλλωστε συγκεκριμένο έννομο συμφέρον για την άσκηση αγωγής με αίτημα την κήρυξη ακυρότητας. Βάσει του γερμανικού δικαίου, όπως άλλωστε και των οδηγιών, «οποιοσδήποτε» μπορεί να ασκήσει αγωγή με αίτημα τη διαγραφή σήματος. Ο κίνδυνος καταχρηστικής ασκήσεως του εν λόγω ενδίκου βοηθήματος είναι επομένως μεγάλος, αν δεν επιβληθεί κατ' αρχάς στην ενάγουσα η υποχρέωση να διατυπώσει και άλλους ισχυρισμούς πέραν της φράσης «η εναγομένη δεν κάνει χρήση των σημάτων της».
- 35 Η επιβάρυνση για την εναγομένη δικαιούχο σήματος είναι σημαντική, αν πρέπει να αναζητήσει όλες τις περιπτώσεις στις οποίες χρησιμοποίησε το σήμα στη διάρκεια των 5 τελευταίων ετών και σε σχέση με όλους τους τομείς της δραστηριότητάς της.
- 36 Υπό τις συνθήκες αυτές, το τμήμα κρίνει ότι είναι εύλογο και αναγκαίο να υποχρεώνεται η ενάγουσα να ερευνήσει κατ' αρχάς η ίδια με τον κατάλληλο τρόπο αν η δικαιούχος του σήματος δεν το χρησιμοποιεί στην πράξη. Στο πλαίσιο αυτό, η ενάγουσα οφείλει, κατά την κρίση του τμήματος, να προβεί στην ενδεδειγμένη για το συγκεκριμένο είδος σήματος έρευνα και να αναφερθεί επ' αυτού στην αγωγή της. Μόνον αν προβληθούν τόσο συγκεκριμένοι πραγματικοί ισχυρισμοί από την ενάγουσα, ενεργοποιείται η υποχρέωση της εναγομένης να ανταποκριθεί στο αντίστοιχο βάρος επικλήσεως. Συναφώς, γίνεται επίσης δεκτό ότι για κάθε συγκεκριμένο ισχυρισμό εκ μέρους ενός διαδίκου απαιτείται συγκεκριμένη αντίκρουση εκ μέρους του αντιδίκου.
- 37 Η υπό κρίση υπόθεση αναδεικνύει αυτή την προβληματική: η εναγομένη εκμεταλλεύεται αλυσίδα με 46 πολυκαταστήματα στη Γερμανία και διαθέτει προς πώληση πληθώρα «μη βρώσιμων» προϊόντων ως προμηθευτής πλήρους φάσματος. Χρησιμοποιεί, τουλάχιστον βάσει των όσων υποστηρίζει και των προσκομισθέντων στη δικογραφία στοιχείων, το λεκτικό σήμα «maxus» ως ίδιον σήμα για πληθώρα προϊόντων σε πληθώρα κλάσεων του Διακανονισμού της Νίκαιας. Η δραστηριότητα της εναγομένης στο διαδίκτυο είναι υποτυπώδης. Στο πλαίσιο της δίκης, η ενάγουσα περιορίστηκε σε μια σύντομη αναζήτηση στο Google και ερεύνησε ένα αποτέλεσμα –μια κάβα ποτών κοντά στο Μόναχο.
- 38 Το τμήμα εκτιμά ότι η ενάγουσα, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, δεν ανταποκρίθηκε στο βάρος επικλήσεως το οποίο έφερε. Στην περίπτωση ενός σήματος όπως το επίμαχο εν προκειμένω, θα ήταν αναμενόμενο και εύλογο να ερευνήσει η ενάγουσα, τουλάχιστον δειγματοληπτικώς, 2 ή 3 πολυκαταστήματα της εναγομένης προκειμένου να ελέγξει αν γινόταν χρήση των σημάτων. Τούτο διότι πρόκειται για ίδιον σήμα της εναγομένης το οποίο χρησιμοποιείται για πολλά προϊόντα της (υπό τη μορφή «λευκής ετικέτας») και η εναγομένη δεν

δραστηριοποιείται στο ηλεκτρονικό εμπόριο, αλλά διαθέτει κανονικά πολυκαταστήματα.

- 39 Κατά την εκτίμηση του τμήματος, το ζήτημα τι καλύπτεται από το βάρος επικλήσεως δεν μπορεί παρά να κρίνεται κατά περίπτωση από τον εθνικό δικαστή. Στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-720/18 και C-721/18 στις οποίες το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί του βάρους αποδείξεως, επρόκειτο για περιπτώσεις σημάτων όπου ήταν σαφές σε ποιους εξειδικευμένους τομείς και σε ποιες αγορές προϊόντων χρησιμοποιούνταν, καθώς και με ποιον τρόπο. Αντιθέτως, όταν πρόκειται για σήματα τύπου «λευκής ετικέτας» μιας υπεραγοράς, τα πράγματα είναι εντελώς διαφορετικά. Ο λόγος είναι ότι τέτοια σήματα μπορεί να συνδέονται με πληθώρα αγορών και προϊόντων.
- 40 Αν η ενάγουσα δεν υπείχε συγκεκριμένες υποχρεώσεις έρευνας και προβολής εμπειριστατωμένων ισχυρισμών στο πλαίσιο του βάρους επικλήσεως, θα μπορούσε, χωρίς καμία επιβάρυνση για την ίδια, να αναγκάσει την εναγομένη να τεκμηριώσει τη χρήση των σημάτων της αποκαλύπτοντας επιχειρηματικά απόρρητα και καταβάλλοντας μεγάλη ερευνητική προσπάθεια. Το τμήμα κρίνει ότι κάτι τέτοιο ενέχει κίνδυνο καταχρήσεως.
- 41 Ασφαλώς, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η αγωγή για την κήρυξη ακυρότητας εξυπηρετεί το γενικό συμφέρον να παρέχεται αποκλειστική προστασία στα σήματα μόνον όταν αυτά πράγματι χρησιμοποιούνται. Εξάλλου, ο γερμανικός νόμος επιτρέπει την άσκηση αγωγής με αίτημα την κήρυξη ακυρότητας χωρίς να συντρέχει προσωπικό έννομο συμφέρον. Πάντως, υπέρ της αναγνώρισης ορισμένων απαιτήσεων τις οποίες θα πρέπει να πληροί, σε επίπεδο επικλήσεως, ο επιτιθέμενος συνηγορεί ενδεχομένως το θεμιτό συμφέρον κάθε δικαιούχου σήματος να μη γίνεται «στόχος στα τυφλά» αλλά να ενάγεται ενώπιον δικαστηρίου μόνον εφόσον η ενάγουσα έχει προηγουμένως «κάνει τα μαθήματά της».
- 42 Υπέρ αυτής της απόψεως συνηγορεί και το πνεύμα της οδηγίας περί σημάτων: ειδικότερα, τα άρθρα 17, 44 και 46 της οδηγίας καθιστούν σαφές ότι η μη χρήση μπορεί να προβληθεί ως μέσο άμυνας στο πλαίσιο των εκεί αναφερόμενων διαδικασιών, στις οποίες η δικαιούχος του σήματος έχει ενεργητικό ρόλο και φέρει το βάρος αποδείξεως. Επομένως, αν η δικαιούχος του σήματος επιθυμεί, για παράδειγμα, να αμυνθεί απέναντι σε προσβολή, θα πρέπει να φέρει το κύριο βάρος επικλήσεως αναφορικά με τη χρήση του σήματός της, εφόσον το ζητήσει ο εν δυνάμει παραβάτης. Το ίδιο ισχύει και για τις διαδικασίες που περιγράφονται στα άρθρα 44 και 46 της οδηγίας περί σημάτων. Επομένως, το αντικείμενο τέτοιων διαδικασιών καθορίζεται από τον δικαιούχο του σήματος.
- 43 Σε αστική δίκη για την κήρυξη ακυρότητας όμως, όπου η αγωγή ασκείται εις βάρος της δικαιούχου του σήματος και ο ρόλος της είναι παθητικός, η κατάσταση είναι εντελώς διαφορετική: αφενός, η διαδικασία αυτή δεν ρυθμίζεται από την οδηγία, όπερ δεν συνηγορεί υπέρ του περιορισμού του βάρους επικλήσεως το οποίο φέρει ο επιτιθέμενος. Επομένως, η πρακτική αποτελεσματικότητα της

οδηγίας περί σημάτων –a contrario– δεν τίγεται από το βάρος επικλήσεως το οποίο φέρει ο επιτιθέμενος σε αστική δίκη για την κήρυξη της ακυρότητας σήματος. Αφετέρου, ο επιτιθέμενος, δηλαδή η ενάγουσα, καθορίζει εν προκειμένω την έκταση της επιθέσεως στο φερόμενο ως μη χρησιμοποιούμενο σήμα του δικαιούχου. Επομένως, κατά την εκτίμηση του τμήματος, σε αυτήν την περίπτωση απαιτείται η ενάγουσα να προβάλλει τουλάχιστον τεκμηριωμένους και στηριζόμενους σε πραγματικά περιστατικά ισχυρισμούς, ώστε να μη διευρύνεται απεριόριστα το αντικείμενο της διαδικασίας κηρύξεως ακυρότητας. Αυτό προϋποθέτει ότι ο επιτιθέμενος έχει διεξαγάγει ορισμένες κατάλληλες έρευνες προτού ασκήσει την αγωγή του.

- 44 Εξάλλου, πρέπει να επισημανθεί ότι η οδηγία προβλέπει ρητώς την ύπαρξη διοικητικής διαδικασίας κηρύξεως ακυρότητας ενώπιον του Γραφείου Σημάτων. Τούτο κατοχυρώνεται και στο γερμανικό δίκαιο. Η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας περί σημάτων δεν επιτάσσει συνεπώς την κατάργηση του βάρους επικλήσεως της ενάγουσας στην αστική δίκη για την κήρυξη της ακυρότητας, σήματος η οποία ούτε επιβάλλεται ούτε ρυθμίζεται από την οδηγία.
- 45 Η δεύτερη δικαιολογητική βάση του Δικαστηρίου, ότι δηλαδή δεν πρέπει να υπάρχει διαφορετικό επίπεδο προστασίας εντός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας περί σημάτων, δεν επηρεάζει την προσωρινή κρίση του τμήματος. Πράγματι, από την απόφαση στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-720/18 και C-721/18 καθίσταται σαφές ότι, σε περίπτωση «non liquet» μετά τη συλλογή των αποδείξεων, θα εκδιδόταν απόφαση σε βάρος της δικαιούχου του σήματος. Κάθε διάδικος που είναι διατεθειμένος να επιβαρυνθεί με την απαραίτητη έρευνα, είναι σε θέση να προβάλλει τεκμηριωμένους ισχυρισμούς στο πλαίσιο του βάρους επικλήσεως. Σε μια τέτοια περίπτωση, η δικαιούχος του σήματος θα πρέπει να προβάλλει πλήρεις ισχυρισμούς προς τεκμηρίωση της χρήσεως του σήματός της. Αν το πράξει, κρίσιμη είναι η διεξαγωγή των αποδείξεων και, εφόσον δεν καρποφορήσει, εκδίδεται ακριβώς non-liquid απόφαση υπέρ του επιτιθέμενου. Συνεπώς, η κρίση του τμήματος αναφορικά με το βάρος επικλήσεως δεν μεταβάλλει το επίπεδο προστασίας.
- 46 Επομένως, με το πρώτο ερώτημά του, το τμήμα ζητεί να διευκρινιστεί αν η ενάγουσα σε διαδικασία κηρύξεως ακυρότητας μπορεί να υπέχει υποχρέωση προβολής τεκμηριωμένων ισχυρισμών. Με το δεύτερο ερώτημα το τμήμα ζητεί να διευκρινιστεί αν είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης η προσωρινή του ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία αυτό το βάρος επικλήσεως επιβάλλει τη διεξαγωγή, από την ίδια την ενάγουσα, έρευνας προσαρμοσμένης στα χαρακτηριστικά του προσβαλλόμενου σήματος.